

Regia nu corectează erorile, ci le aglomerează. Fiind vorba de circ, de scamatorii, de ce să nu aducem indivizi pe picioaroange, persoane aflate sub hipnoză sau în catalepsie? *Anything goes*. Merge orice! Dacă e vorba de spargerii, de ce să nu agățăm de loji funii de mătase, „înnodate-n trei și-mpletite-n șase”, pe care eroul să coboare ca în *Mănăstirea din Parma*? Mai ne distrăm și noi, crezând că-i distrăm pe spectatori. Dacă vrem să iasă spiritualitatea în față, punem de o slujbă pe scenă, cu kadish cu tot. Rezultatul este, cu un cuvânt potrivit locului, un „haloimăs”.

Teatrul Evreiesc a fost un loc râvnit în peisajul cultural bucureștean. În anii '70, ca să obții un loc la *Evreica din Toledo*, aveai nevoie de relații. Astăzi, încă, el ne oferă spectacole de mare clasă, ca *Jocul regilor*, *Parchează mașina la Harvard*, *Miss Daisy și șoferul ei* etc. Mi se poate obiecta că acestea sunt evenimente realizate cu vedete invitate special, ca Maia Morgenstern, Mircea Rusu, Constantin Dinulescu etc. Nu dați vina pe actori, a spus-o demult Shakespeare, directorul teatrului trebuie să adapteze repertoriul la posibilitățile trupei, iar regizorul să scoată maximum din ceea ce are. În cazul de față, actorii nu sunt conduși, ci lăsați în voia lor. Îmi amintesc un spectacol realizat de Israil Bercovici, pe baza posibilităților trupei, *Firul de aur*, un montaj de texte de Avram Goldfaden, ca de un exemplu despre cum se poate face un act de cultură din ce ai la îndemână. Din orice se poate face bici, dacă știi cum și pentru ce o faci.

Actorii din distribuție au potențial, chiar dacă nu unul extraordinar. Veaceslav Grosu, în rolul magicianului, este un băiat dinamic și atrăgător, din care se putea scoate mai mult. Monia Pricopi este insinuantă și chiar fascinantă, Iolanda Covaci este dinamică și atașantă, Anka Levana are bune inflexiuni de Lolită, Geni Brenda își depășește performanța din *Dinastia Efros*, iar Natalie Ester nu-și dezmințe talentul, interpretând-o pe *Madame Miltz*. M-am bucurat să-i revăd pe Mihai Ciucă, Rudy Rosenfeld, Cornel Ciupercescu și pe alții, cu regretul că munca lor (munca, nu arta!) nu s-a concretizat într-un demers colectiv coerent.

Teatrul Evreiesc are în plan mai multe dramatizări după Singer, între care *Teibele și demonul ei*, care a prilejuit un mare succes al Teatrului Național din Iași, în regia lui Alexander Hausvater. Sperăm că emulația să aducă inspirația.

Teatrul Evreiesc de Stat – Magicianul din Lublin. Dramatizare de Andrei Munteanu după Isaac Bashevis Singer. Regia: Cătălina Buzoianu. Scenografia: Clara Labancz. Muzica originală: Mircea Florian. Cu: Veaceslav Grosu (*Iașa Mazur*), Roxana Guttman, Monia Pricopi, Anka Levana, Iolanda Covaci, Geni Brenda (*femeile lui*), Cristina Cârcei, Natalie Ester, Viorica Bantaș, Mirela Nicolau (alte femei), Alina Tomi, Lavinia Tache, Cristina Pleșa (*femeile altora*), Leonie Waldmann Eliad (*mama lui Iașa*), Mihai Ciucă, Darius Daradici, Rudy Rosenfeld, Cornel Ciupercescu, Nicolae Călugărița, Mircea Dragoman, Marius Călugărița, Nicolae Botezatu, Mihai Prejban, Viorel Manole, Stelian Cătălin (*tot felul de bărbați*). Data premierei: 18 februarie 2010.

O mamă evreică

Dinastia Efros de Iacob Gordin este o piesă clasică a teatrului idiș. Adevăratul ei titlu, *Mirale Efros*. O regină Lear evreică, subliniază inspirația shakespeariană. De fapt, ea este înrudită cu dramaturgia rusă a timpului. Scrisă în 1898, piesa combină teme prezente la Cehov și Gorki. Mirale Efros este un fel de Vassa Jeleznova, femeie de afaceri aprigă, care a reușit să refacă averea familiei, după moartea soțului, care o dusesese la faliment. Fiul cel mare, Iosale, se căsătorește cu o femeie de condiție inferioară, Șeindale, care se impune cu tupeu în familie. Situația seamănă cu aceea din *Trei surori*, unde Natașa ajunge să domine casa. Mirale cedează pas cu pas, împarte averea fiilor, se refugiază la fostul ei

Scenă din spectacol

manager și prieten, Șalmen, și refuză să-și mai vadă familia. Împăcarea se produce, în cele din urmă, cu prilejul confirmării religioase (Bar Mitzvah) a nepotului.

Subtilitatea și noutatea piesei, în raport cu producțiile vremii, constă în psihologia complexă a personajului principal. Mirale Efroș este o tipică mamă evreică, mamă cu însușiri contradictorii. Ea este, pe de o parte, autoritară și ambițioasă, iar, pe de altă parte, empatică și emotivă. La început, este gata să contramandeze căsătoria, oripilată de mitocănia cuscrilor, dar se răzgândește, din duioșie maternă. Cedările progresive nu se explică prin lipsă de vlagă mentală și exces de sensibilitate, ca în cazul surorilor cehoviene, ci printr-o înțelegere superioară a situației fiului cel mare, dominat erotic de soție, și a celui mic, frustrat din cauza stării cronice de dependență. Ea nu renunță la avere, adică la putere, ca Lear, din dorința puțin senilă de a scăpa de responsabilități. Se sacrifică pentru fericirea copiilor, dar orgoliul, singurul lucru care-i rămâne, o obligă să se distanțeze de ei.

Piesa pretinde o interpretă de mare calibru pentru *Mirale*. Leonie Waldmann Eliad este distinsă, elegantă, intră și iese din scenă cu *decorum*, dar, din păcate, nu ajunge să redea complexitatea personajului, în care se combină, în doze mereu schimbătoare, orgoliul cu duioșia. Leonie Waldmann Eliad are scene de orgoliu și scene de duioșie, dar nicio scenă în care cele două să fie simultan perceptibile. Mi se poate reproșa că cer imposibilul, dar am dovada că se poate. Acum câțva timp, Lia König a susținut un recital la Teatrul Odeon, în care a interpretat un fragment din rolul *Mirale*, unul dintre marile ei succese, în care realiza ceea ce mi-aș fi dorit să văd și în acest spectacol.

Geni Brenda dezamăgește în rolul tinerei *Șeindale*, deoarece, în afară de tupeu, nu are nimic altceva care să explice cum de reușește să-și domine soțul. Nu calitățile fizice îi lipsesc, ci inefabilul erotic. Marius Călugărița, în rolul lui *Iosale*, este corect și șters. Mai bun este Darius Daradici, ca *playboy*, în rolul fratelui mezin, căruia îi dă multă culoare și oarecare forță. Nicolae Călugărița construiește convențional rolul tatălui bețiv al lui *Șeindale*, care, ca nou administrator, duce afacerea de răpă. În schimb, Lucia Maier, ca mamă a lui *Șeindale*, face un foarte bun rol de comedie, cu nuanțe inteligente și gaguri neașteptate (vezi scena cu scoaterea nenumăratelor basmale). Contrastul dintre conștiința apartenenței la o „familie bună” și vulgaritatea comportamentului este foarte bine redat. Constantin Dinulescu este impecabil în rolul administratorului și confidentului lui *Mirale*, punând în evidență demnitatea și afectivitatea care caracterizează personajul (un fel de conte Kent din *Regele Lear*). Luana Stoica, în rolul servitoarei *Mahle*, nu se decide dacă joacă doica *Anfisa* din *Trei surori*, mereu amenințată cu concedierea, sau o subretă vioaie din Molière, care se amestecă în toate, cu aplomb.

Costumele Clarei Labancz sunt frumoase și adecvate. Rochiile elegante subliniază grația lui Leonie Waldmann Eliad, vestonul excentric al mezinului ia ochii. Decorul este însă fad, cu sugestia de calcio-vecchio răpănos și piesele jalnice de mobilier, care sugerează scăpătarea, nu bunăstarea.

Regizorul Kincses Elemer nu și-a propus să facă un spectacol ambițios, ci unul care să comunice agreabil cu sala. A rezultat un spectacol mediocru, șters, lipsit de relief. Când îți propui mult, poți realiza măcar ceva, când îți propui puțin, puțin iese. Iar, vorba regelui Lear, „din nimic, nimic nu iese”.

Teatrul Evreiesc de Stat – Dinastia Efras de Iacob Gordin. Regia: Kincses Elemer. Scenografia: Clara Labancz. Ilustrația muzicală: Vasile Manta. Cu: Leonie Waldmann Eliad (*Mirale Efras*), Geni Brenda (*Șeindale*), Nicolae Călugărița (*Nuhemțe*), Lucia Maier (*Hane-Dvoire*), Constantin Dinulescu (*Șalmen*), Marius Călugărița (*Iosale*), Luana Stoica (*Mahle*), Darius Daradici (*Donie*), Alina Tomi (*Șloimale*). Data premierei: 11 februarie 2010.